

Podunajské Biskupice - rozlohou 42,5 km² najväčšia mestská časť hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy - leží na severozápadnom konci Žitného ostrova, na východnom okraji Bratislavy.

Do roku 1909 sa obec volala Biskupice - Püspöki, v roku 1912 dostala prívlastok Bratislavské Biskupice, po maďarsky Pozsonypüspöki, od roku 1928 Biskupice pri Dunaji a od roku 1944 sa obec volá Podunajské Biskupice.

Územie obce osídlili prví obyvatelia pravdepodobne ešte v čase Rímskej ríše. Svedčí o tom rímsky mílnik datovaný z Biskupíc, otesané kamene s latinským nápisom, zabudované v štítovej stene farského kostola sv. Mikuláša a tehly a škridly s pečiatkou vojenského tábora Rimanov.

Miesto malo už v dávnej histórii mimoriadny strategický význam.

Mílnik cisára Alexandra Severa z roku 230.

The Emperor Alexander Sever's Memorable Pillar from the year of 230.
A római mérföldkő 230-ból

Viedla tade to tzv. Jantárová cesta, po ktorej sa v mierových časoch prevážal tovar, vo vojnových časoch tade tiahli vojská.

Najvýznamnejšia kultúrno-historická pamiatka - farský kostol sv. Mikuláša.
The Saint Nicholas vicarage church
A Szent Miklós-plébániatemplom

Strategické miesto Biskupíc určovali tri dôležité prechody cez dunajské ramená: smerom na Rusovce, na Viedeň a na Prievoz do Bratislavy a cez Vrakuňu smerom na Trnavu.

Sedemsto osemdesiate výročie sa viaže na prvú písomnú zmienku o kostole sv. Mikuláša z roku 1221. Vieme však, že tu stál aj starší kostol. Už v roku 836, na sklonku Avarskej ríše, keď Avari prijali kresťanstvo. Na mieste dnešných Podunajských Biskupíc sa nachádzal Kirchbach, centrum avarskej provincie Vetvár, so sídlom avarských biskupov. Je veľmi pravdepodobné, že aj názov Biskupice pochádza ešte z tohto obdobia. Po vytvorení Ostrihomského arcibiskupstva územie prešlo do jeho majetku, kde zostalo až do roku 1912.

Prvé vyobrazenie erbu vo farskom kostole približne z roku 1390.
The first picture of the coat-of-arms approximately from the year of 1390.
Pözsonypüspöki első emblémája kb.1390-ből

Morový stĺp so sochou sv. Trojice z roku 1735.
The Plague Pillar with the St. Trinity Statue from the year of 1735.
A Szentháromság-szobor 1735-ből

a na Dolných honoch a následným pripojením Podunajských Biskupíc k Bratislave 1. januára 1972. Od roku 1990 sú Podunajské Biskupice jednou zo sedemnástich mestských častí Bratislavy. V súčasnosti majú takmer

Zo strategickej polohy Biskupíc vyplýva aj osud ich obyvateľov. V časoch mierových sa rozmáhali, bohatli, počas vojen boli plienení, odvedení. Po poslednom

dvadsaťtisíc obyvateľov prevažne slovenskej národnosti. Žije tu však aj veľa občanov maďarskej, českej, nemeckej, rómskej a iných národností.

Historických pamiatok sa zachovalo veľmi málo. Najvýznamnejšou kultúrno-historickou pamiatkou je spomínaný farský kostol sv. Mikuláša. Najkrajšou časťou kostola je svätyňa so zachovanou gotickou klenbou, ktorá čistotou tvarov a prostotou svedčí o tom, že je jednou z najstarších gotických klenieb

Letný kaštieľ kardinála Jozefa Batthyányiho postavený v rokoch 1779 - 1783 v osade Lieskovec je značne poškodený.
The cardinal Jozef Batthyányi's summer manor house (1779 - 1783) has been rather damaged.
A Batthyányi József bíboros által 1783-ban építtetett nyári lak Mogyorósbán

na Slovensku. Tak je to aj v sakristii, kde sa navyše v osemdesiatych rokoch XX. storočia našli zvyšky ranostredovekých fresiek, ktoré sú zreštaurované. Pôvodné gotické klenby troch lodí kostola sa zrútili pri zemetrasení pozdĺž celého toku Dunaja. Nové klenby z XV. storočia sú už podstatne jednoduchšie, bez rebier. Pravdepodobne pri tejto príležitosti zosilnili pôvodne štíhle gotické stĺpy obmurovaním pálenými tehly. Priestory kostola boli v roku 1937 rozšírené o dve technokraticky stvárnené bočné lode.

V juhovýchodnej novej lodi je umiestnený pôvodný oltár z náhrobnej kaplnky rodiny Ormosdyovcov - správcov majetkov ostrihomského arcibiskupstva. Je jedným zo série oltárov v kaplnke sv. Ladislava v Primaciálnom paláci v Bratislave. Nad oltárom je vzácny kríž z jedného kusa čierneho mramoru a korpusom z čierneho bronzu.

Veža kostola je pôvodná gotická, s murovanou špicou. Ojedinelý je tvar zahrotenia veže, jej dolná štvoruholníková časť prechádza do šesťhranného zvonového priestoru so šiestimi oknami. Svojou architektúrou je teda naša veža vzácna a mimoriadne cenná.

Za zmienku stojí aj budova farského úradu. Jej veľkosť prezrádza, že to nebola obyčajná fara. Biskupickým farárom bol

ostrihomský arcibiskup. Pri fare oddávna existovala aj škola.

Do biskupickej farnosti patrili aj obce Vrakuňa a Komárov, kde boli neskôr vybudované menšie kostoly: Kostol Mena Panny Márie a Kostol sv. Jozefa.

V areáli bývalého kláštora sestier sv. Kríža je ďalší kostol, prístupný z Biskupickej ulice. Bol vybudovaný v povojnových rokoch, vysvätený však mohol byť až v roku 1992. Bol to vôbec prvý kostol v Bratislave vysvätený po zmene spoločenského systému u nás.

V posledných desaťročiach Podunajské Biskupice výrazne zmenili svoju tvár. Je tu vybudovaná sieť škôl: sedem materských, päť základných, dve gymnáziá a dve stredné odborné školy. Jedna materská a jedna základná škola majú vyučovací jazyk maďarský.

Postavili sa tu nové objekty, upravilo a zveľaduje sa prostredie. V roku 1988 bol vybudovaný dom kultúry Vesna. V roku 1994 bol aj vďaka finančnej zbierke medzi obyvateľmi a miestnymi podnikateľmi zrekonštruovaný dom kultúry Vetvár.

Kúria Juraja Alberta z XVIII. storočia, ktorej poslednými majiteľmi boli Linzbothovci.

The Juraj Albert's mansion from the 18th century, the last owners were Linzbothos.

A 18. századi Albert-kúria, ma Linzboth-kastély

Mestská časť má okrem domov kultúry aj dve knižnice. V rozsiahlom knižničnom fonde je okrem literatúry v slovenskom jazyku i cudzojazyčná literatúra. Značná pozornosť sa venuje aj obyvateľom v dôchodkovom veku v dvoch kluboch dôchodcov.

Na športové aktivity slúži obyvateľom mestskej časti areál Telovýchovnej jednoty Spoje, baseballové ihrisko,

Zrekonštruovaný dom kultúry Vetvár.

The reconstructed House of culture Vetvár.

A felújított Vetvár Művelődési Ház

rad športových plôch, najmä na sídliskách, a trinásť detských ihrísk.

V posledných rokoch sa v mestskej časti značne rozráta bytová výstavba. Vo volebnom období 1999 - 2002 sa postaví viac ako 200 bytov. V smere na Šamorín sa pripravuje lokalita Lesný hon na individuálnu bytovú výstavbu. Popri obytných domoch sa rozširuje aj obchodná sieť.

V mestskej časti sú vybudované veľkokapacitné garáže s drobnými prevádzkami a obchodmi. Najmä v sídliskovej časti sú architektonicky pekne a účelne riešené trhoviská.

Podunajské Biskupice sú známe najmä Národným ústavom tuberkulózy a respiračných chorôb s celoslovenskou pôsobnosťou.

Územie Podunajských Biskupíc tvorí aj chránená krajinná oblasť lužných lesov s bohatou flórou a faunou. Lužné lesy sa vyskytujú na pôdach vytvorených záplavovou vodou, ktorá ich ovplyvňuje. Na najnižších úrovniach terénu sú mäkké lužné vrbovo-topolové lesy. Na trochu vyšších miestach sú vrbové topoliny. Prechodným typom lužného lesa medzi mäkkým a tvrdým luhom sú topolové jaseniny s veľmi hustou krovitou vrstvou. Takéto rastlinstvo je európskym unikátom. Lužné lesy obývajú také druhy živočíchov ako kaňa močiarna, šablarka modronohá, hvizdák veľký, či kormorán veľký. Cez toto územie vedie cyklotrasa nadväzujúca na cyklistickú Medzinárodnú dunajskú cestu.

Podunajské Biskupice majú aktívne Poľovnícke združenie, poľovný revír i poľovnícku chatu.

Podunajské Biskupice - by its area of 42.5 km² the biggest municipal part of the capital of the Slovak Republic Bratislava - is situated in the northwestern end of the Žitný Island, in the eastern outskirts of Bratislava.

Until 1909 the municipality was called Biskupice - Püspöki, then it was renamed into Bratislavské Biskupice - Pozsonypüspöki, since 1928 its name was Biskupice at the Danube and since 1944 Podunajské Biskupice. The first inhabitants settled in the area of the municipality probably even in the Roman Empire times. The evidence may be seen in the Roman milestone dated from Biskupice, in hewed stones with a Latin inscription built in a gable wall of the St. Nicholas' parish church and in bricks and slates with a mark of the military camp of the Romans.

Národný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb.

The National Institute of Tuberculosis and Respiratory Diseases.

A püspöki tüdő kórház

The sevenhundred eightieth anniversary is associated with the first written reference to the church of St. Nicholas from 1221. However, we know an older church was standing here in 836 at the close of the Avar Empire.

The number of inhabitants has risen steeply after building up the housing estates and by subsequent annexing the municipality to Bratislava on January 1, 1972. Since 1990 Podunajské Biskupice is one of seventeen municipal parts of Bratislava. Almost 20,000 inhabitants are of the Slovak nationality, however, a lot of inhabitants of the Hungarian, Czech, German, Romany and other nationalities live here too.

The most important cultural-historical monument is the parish church of St. Nicholas. The most beautiful part of the church is sanctuary with the preserved Gothic vault which is one of the oldest in Slovakia. The Gothic vault has been preserved also in sacristy where the remnants of early medieval frescos which are restored, were found in the eighties of the 20th century.

An original altar from the tomb chapel of the Ormosdy family - administrators of estates of Ostergom archbishopric, is situated in the southeastern new nave of the church. It is one of the series of altars in the St.Ladislav's chapel in the Primate's Palace in Bratislava. Above the altar there is a precious cross from one piece made of black marble and the corpse of black bronze.

*Urbanisticky zaujímavo riešené sídlisko Medzi jarky tvoria tri kruhy.
The housing estate Medzi jarky is built up interestingly from the urbanistic standpoint, constructed in three circles
Az árokközi lakótelep madártávlatból*

The tower of the church is originally Gothic, with the vertex built in brick. Its architecture is distinguished and extraordinary precious. It is also worth mentioning a big building of the parish at which the school existed since long ago.

Into the bishopric parish belonged the municipalities of Vrakuňa and Komárov too, where smaller churches have been built later on: the Church of the Name of the Holy Virgin and the Church of St. Joseph. In the area of the former Nunnery of Sisters of St. Cross there is another church and the National Institute of Tuberculosis and Respiratory Diseases with the competence for the whole of Slovakia.

In the last decades Podunajské Biskupice has distinctly changed in appearance. In the municipal part a net of schools is built up: 7 kindergartens, 5 primary schools, 2 secondary grammar

*Sídlisko na Dolných honoch.
The housing estate in Dolné Hony.
A homorúszögi lakótelep*

schools and 2 secondary special schools. The teaching language in one kindergarten and one primary school is Hungarian.

*Mestskú časť oživilí aj nové obytné domy na Kazanskej ulici.
The municipal part is given a new appearance by building up new houses in Kazanská street.
Új lakóház a lakótelepre vezető út mellett*

dium, and on many other sports grounds, especially in the housing estates and 13 children playgrounds.

In this municipal part building up new houses is increasing, garages of a large capacity, service sector with shops have appeared and the commercial net is spreading as well.

New buildings have been constructed, the environment got better, and is still improving. Besides the house of culture Vesna, another reconstructed house of culture Vetvár, libraries and clubs of pensioners exist also here.

The inhabitants of this municipal part can go in for sports activities on the area of the Sports Club Spoje, on the baseball sta-

Into the area of Podunajské Biskupice belongs also a protected regional area of river forests with rich flora and fauna. Their flora is unique in Europe and various species of rare and protected animals live here. A cycling route goes across this area and is connected with the cycling international Danube route.

Podunajské Biskupice has an active Hunters' Association, a hunting ground and a cottage for hunters as well.

Podunajské Biskupice Szlovákia fővárosának, Pozsonynak a legnagyobb kiterjedésű városrésze. Apterülete 42,5 km². Csallóköz észak-nyugati részén, a főváros keleti peremén terül el.

A község hivatalos neve Püspöki, majd 1909-től Pozsonypüspöki, 1928-tól Biskupice pri Dunaji, 1944-től pedig Podunajské Biskupice, azaz Pozsonypüspöki lett. Ez a térség már a római korban lakott terület volt. Erről tanúskodnak a Szent Miklós-plébániatemplom falába beépített latin szöveggel feliratozott épületkövek, a római katonai tábor pecsétjével ellátott téglák és cseréptöredékek, melyek a Gereta dűlőben kavicsbányászás közben kerültek elő, valamint a meglévő római kori mérföldkő.

*Areál Telovýchovnej jednoty Spoje.
The area of the Sports Club Spoje.
A Spoje sportstadion*

A 780 éves évforduló a templom legrégebb írásos említéséhez fűződik, bár köztudott, hogy már 836-ban is állt itt a templom a Vetvár avar provincia székhelyén.

Az 1221-ben már létező Szent Miklós-plébániatemplom a városrész legjelentősebb kulturális és történelmi emléke. Legszebb része a szentély, eredeti, gótikus bordázata, tiszta, egyszerű vonalvezetése bizonyítja, hogy egyike Szlovákia legrégebb gótikus templomainak. Hasonlóan értékesek a sekrestye mennyezetét díszítő kora-középkori freskómaradványok, amelyek a múlt század 80-as éveiben a sekrestye újrafestése alkalmával bukkantak elő. A templomot 1937-ben két oldalszárnnyal bővítették. A keleti hajóban nyert elhelyezést Ormosdy László sírkápolnájának Szent-Kereszt oltára, amely a pozsonyi prímási palota Szent László kápolnájának három oltárával alkot egységes egészet. Az oltár feletti Szent Kereszt, amely Fischer, bécsi szobrászművész alkotása, egy darab márványból van kifaragva. A templom tornya eredeti gót stílusban téglából épült. Érdekessége, hogy a torony négszögű alaprajza a harangtérben hatszögbe megy át. Fontos megemlíteni a plébánia épületét is, amely nagyságával és terjedelmével vonja magára a figyelmet. A plébánia mellett iskola is működött, amelyről több, mint 410 éves feljegyzés tanúskodik. Valamikor a püspöki egyházközségbe tartozott Szúnyogdi és Vereknye is, ahol később saját templomok épültek. Szúnyogdiiban Szent József, Vereknyén Szűz Mária tiszteletére szentelték fel. Az egykori Keresztesnővérek kolostorában a háború utáni években felépült a Szent Kereszt

templom, melynek felszentelésére csak 1992-ben került sor. A kolostor ma kórház, amelyben tüdő és légzőszervi megbetegedéseket gyógyítanak.

Pozsonypüspöki lakosságának száma és nemzetiségi összetétele 1972 január 1-vel ugrásszerűen megváltozott, mivel a községet a fővároshoz csatolták. A közel 20 ezer lakos túlnyomó része szlovák nemzetiségű, kb. 13%-a magyar nemzetiségű, de élnek itt cseh, német és roma nemzetiségű lakosok is. A városrészben 6 alapiskola, ebből egy magyar tanítási nyelvű, 3 magán középiskola és egy állami gimnázium működik.

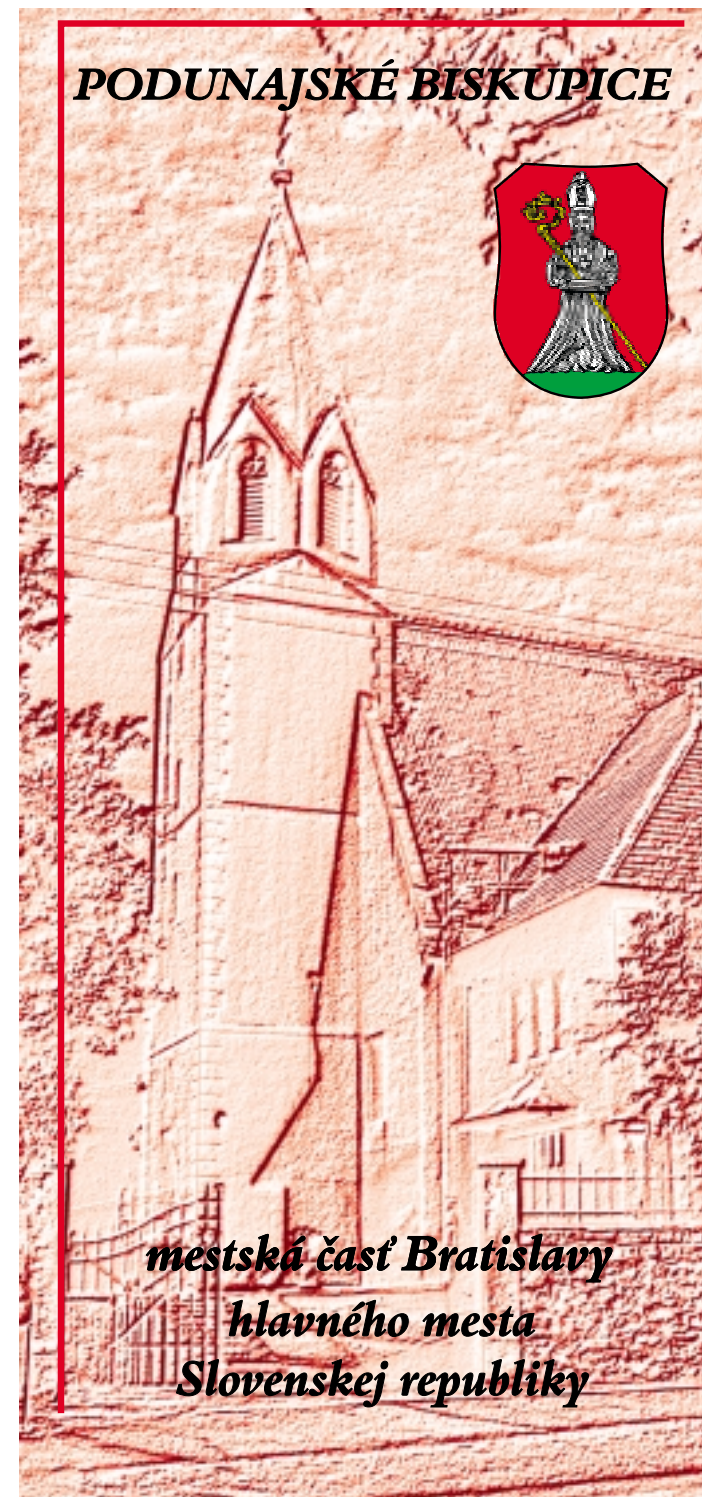
Pozsonypüspöki arculata az utóbbi évtizedek alatt előnyre változott. Új lakóházak, családi házak épültek, utcái, terei rendezettek. 1994-ben megépült az első 800 m hosszúságú csatornahálózat is, amely lehetővé tette a régi kultúrház -ma Vetvár Művelődési Ház- felújítását és üzembehelyezését. A homorúsági és árokközi lakótelepen csakúgy, mint a történelmi központban könyvtár, nyugdíjasok klubja és öregek otthona működik. A szabadidő hasznos eltöltésére nyújt lehetőséget a Spojte sportközpont, az apróságokat pedig 13 gyermekjátótér várja.

Az utóbbi években fellendült a lakásépítkezés és lényegesen bővült az üzlethálózat. Pozsonypüspöki kataszterében vadászterület és több védett erdő rész is van védett növény és állatfajjal.

Upokojujúca krása lužných lesov.
The calm beauty of a potash forests.
Az ártéri erdők megnyugtató szépsége

Vydala Mestská časť Bratislava - Podunajské Biskupice k 780. výročiu prvej písomnej zmienky o obci v novembri 2001.

PODUNAJSKÉ BISKUPICE

**mestská časť Bratislavy
hlavného mesta
Slovenskej republiky**